

Erdély: a tankönyveink alapján az a 103.000km²-es területet jelenti, amely magában foglalja Székelyföldet, Partiumot, Máramaros és a Bánság Romániához tartozó részeit.

Utunk során a történelmi Erdélyt vettük célba, főként a magyarlakta és a magyarsághoz ezer szállal kötődő területekre koncentrálva, amely földrajzilag az Erdélyi-középhegység, az Erdélyi-medence és a Keleti-Kárpátok területén fekszik.

Erdély esetében lehetetlen elkülöníteni a földrajzot a történelemtől, hiszen a festői szépségű tájak a magyarok bejövetele óta őrzik a magyarok és a székelyek történelmét.

De kik is voltak a székelyek?

Magyar nyelvű és magyar tudatú népcsoport, akiket először 1116-ban említenek, 15.századtól jogokkal rendelkező nemzet voltak. Az eredetmondák szerint az 5. századi hunok leszármazottai voltak, akik a honfoglalás előtt nem sokkal csatlakoztak a magyar törzsekhez. Fő feladatuk a katonáskodás volt, főként a keleti határszélek védelme.

A székelyek tömegesen vettek részt a magyar szabadságharcban, képviselőik a magyar nemzet részének tekintették a székely népet. A területi igazgatási rendszerüket a szék rendszert az 1876-os megerendezés szüntette meg. Az első világháborús magyar vereség és az 1920-as trianoni békediktátum után Székelyföld Románia része lett. Az 1940-es második bécsi döntéssel a terület visszakerült Magyarországhoz, 1944-ben szovjet és román csapatok foglalták el, az 1947-es párizsi békeszerződéssel pedig Székelyföld újra román fennhatóság alá került.

A szék, tulajdonképpen közigazgatási egységeket jelent, 7 szék: Marossszék, Csíkszék, Udvarhelyszék, Háromszék, Aranyosszék, Gyergyószék, Kászonszék.

1. nap

Kirándulásunk első megállója Székesfehérvárról indulva a határ átlépése után Nagyvárad volt. A város a Sebes-Körös partján fekszik. Román neve: Oradea. A várost Szent László király alapította 1093-ban. Akinek maradványait a nagyváradi vár székesegyházában temették el, mert a legenda szerint a szekér, magától indult Nagyvárad felé.

Első megállónk alkalmával a püspöki palotát, amelyet 1760-as években építettek, illetve a barokk stílusban épült székesegyházat csodálhattuk meg (előtte emelkedik Szent László szobra), illetve sétát tettünk a virágzó liliomfákkal telített keretben.

Ezután átsétáltunk a várhoz, amely a 11.századi földvár helyén épült, a 17.században ötágú csillag alakzatban.

Második megállónk a Sebes-Körös völgye fölött elhelyezkedő Királyhágó volt (582m), a történelmi Erdély egyik nyugati kapuja. Földrajzi helyzete miatt mindig fontos kereskedelmi útvonal volt, mert a két országrész között itt szállították az árukat, és például Erdély sóbányáiból a kitermelt nyersanyagot Magyarországra és más vidékekre.

Csucsá, Boncza-kastély

Az I. világháború alatt itt tartózkodott Ady Endre a feleségével, Csinszkával. Az épületet később Octavian Goga, román politikus (mauzóleuma a kertben található) vásárolta meg, napjainkban múzeum. Illetve a kastélytól kicsit feljebb található egy román fatemplom.

2. nap

Határtalanul 2024. március 16-22.
„Barangolás Erdélyben és Székelyföldön”
Szakmai beszámoló

Első éjszakánkat Torockón töltöttük. Ez az a település, ahol „naponta kétszer kel fel a Nap”- egyszer a Székely-kő gerince mögül, egyszer pedig a látóhatáron. A település a 13.század óta vasérc kitermelésével foglalkozott.

Reggeli sétánkat a falu főterén kezdtük, ahol megfigyelhettük a katonás rendben sorakozó fehérre meszelt szinte ugyanolyan házakat- ennek oka egy 1880-as évekbeli tűzvészben keresendő, hiszen ezután egyszerre építették újra a falut.

Ezt követően egy helyi gazda kalauzolt el és ismertetett meg a gyümölcsfametszés és az oltás rejtelmével, illetve mutatta meg a saját állattartó gazdaságát.

Torda község az Aranyos-folyó partján fekszik, sóbányái a római korok óta ismertek.

Európában 1568-ban Tordán foglalták törvénybe a szabad vallásyakorlást.

A sóbányába egy 680m hosszú sófolyosón lehetett eljutni, ahogy lefelé haladtunk, minden tárgyra vastag sóréteg települt, a bányába 16 emeletnyi lépcsőn jutottunk le. Jelenleg ez a rész idegenforgalmi látványosság és a légúti betegségekben szenvedőknek gyógyulása szempontjából is jelentős.

Utunkat Kolozsvár felé vettük: a Kis-Szamos völgyében található, Erdély legnagyobb városa. Román nevén Cluj-Napoca. Az 1400-as évektől kezdve fele-fele arányban lakták magyarok és szászok (németek). A város falai között tartottak 35 országgyűlést és eskettek fel számos fejedelmet.

Sétánk során megismerkedtünk a város történelmével, a pestisdoktorok munkájával, megcsodáltuk a Szent Mihály-templomot és Mátyás király egykori szülőházát.

3. nap

A zetelakai szállás után a harmadik napot a Nagy-Küküllő mellé települt Székelyudvarhelyen folytattuk, amely a Székelyföld legfontosabb művelődési- és kulturális központja. A szoborparkban végig néztük a híres székely származású nagyjainkat: pl. Bethlen Gábor, Wesselényi Miklós, Bem József (aki nem volt ugyan székely, de erősen kötődött) és a „vándor székely”, aki Vass Albertre utalt. Ezt követően a Vasszékely szobrot és a Milleniumi emlékművet néztük meg, illetve Orbán Balázsról ejtettünk néhány szót szobra előtt, hiszen a történész-földrajz- és néprajztudós Székelyföld több, mint 500 települését írja le.

Nyikó-patak mentén fekvő Farkaslakán folytattuk utunkat, ahol először megnéztük a trianoni emlékművet, amelyet a falus lakossága önerőből emelt, majd koszorút helyeztünk el az innen származó Tamási Áron író, sírjánál, megtekintettük a szülőházát. Sétánk során megcsodálhattuk a falu számtalan szebbnél szebb székelykapuját.

Az Erdélyi-medence peremén található sóbányák területén a só akár 2800 m-es rétegvastagságban is előfordulhat. A só kitermelése és értékesítése különleges gazdasági- és társadalmi jelentőséggel bírt már a rómaiak idejétől kezdve. A szovátai sókarszttavak közül a legnagyobb és legismertebb a Medve-tó. Nevét formájáról kapta, hiszen fentről nézve kiterített medvebórhöz hasonlatos. A tó 502m magasságban helyezkedik el, vize erősen sós. Nyári időszakban megfigyelhető a heliotermás jelenség: a beömlő patakok édesvize nem keveredik a sós vízzel, így annak tetején akár 80 fokra is felmelegedve melegíti fel az alsóbb részeket.

Határtalanul 2024. március 16-22.
„Barangolás Erdélyben és Székelyföldön”
Szakmai beszámoló

Ezt követően visszatértünk Farkaslakára és látogatást tettünk a Szent Fausztina napköziotthonban, ahol 5-15 éves korig foglalkoztak rászoruló gyerekekkel, 12-18 óra között. Segítették a fejlesztésüket, a tanulásukat, megtanították őket a házimunkákra, együttműködésre.

Búcsúzóul hatalmas játékot játszottunk az otthon lakóival.

Este visszatértünk Zetelakára, ahol az Ezüsfenyő néptáncgyűttes kedveskedett nekünk egy csodálatos műsorral.

4.napunkon Gergyószárhegy felé vettük az irányt, itt a Lázár-grófok kastélyát nézhettük meg, ahol Bethlen Gábor, későbbi erdélyi fejedelem töltötte a gyerekekkorát.

A kastély az erdélyi reneszánsz építészet egyik legszebb alkotása, a falu központjától 200 méterre látható. Hargita megye műemlékeinek hivatalos jegyzékében műemlék épületként szerepel. A nagy területet elfoglaló várkastély a hegy lejtőjén, négyszög alakban épült, szögletein egy-egy négyszögű bástyával, a déli falának közepén kiugró emeletes, kapubástyának is nevezett boltíves bejárattal.

A Gyilkos-tó egyik legendája szerint egy hegyi zsvány rabolt egy szépséges lányt, Esztert és a Cohárd nevű hegy tetejére vitte. A lány a hegyek szellemeihez fohászzkodott, aki kivezették a sziklarengetegből. Erre a felbőszült zsvány akkorát ütött a hegyre, hogy annak egy része leomlott és így keletkezett a tó. A valóságban 1837 nyarán keletkezett, amikor a nagy esőzések hatására a Gyilkos-kő északnyugati lejtőjén felhalmozódott törmelékanyag lecsúszott-leomlott és elzárta a Békás-völgyet. A kiálló csonkok még most is láthatók, alacsonyabb vízállásnál, az egykori fenyőerdő maradványai.

A tó partján áll a Székesfehérvár város által adományozott Szent László emlékmű.

A Békás szoros nevét az azonos nevű Békás patakról kapta, amely egyben felelős a szoros kialakításáért. A folyó mellékvizei mind vadregényes, mesés szép szurdokokat vájtak a mészkőbe. A sziklapárcányok, tornyok szorosan egymás mellett magasodnak a patak (és a műút) fölé. Az 5km hosszú szoros részei a Pokol kapuja, a Pokol tornáca és a Pokol torka. Ez utóbbi 1,5km-es szakaszon akár 300m-es mészkőfalak emelkednek a patak fölé.

Az **5.napot** „Csík”-ban, Erdély leghidegebb részén folytattuk. A vulkanikus eredetű Hargita és a nagyjából homokkő felépítésű Csíki-havasok észak-déli irányban húzódik a Csíki-medence, a Kárpátok egyik legjellegzetesebb hegyközi medencéje. Csíkszeredán belvárosi sétánk során megtekintettük a város főterét, a magyar konzulátust „Magyar ügyek háza” a Mikó-kastélyt, a Vákár Lajos műjégpályát.

Majd folytattuk utunkat Csíksomlyóra, ahol 15.században alapított Csíksomlyói kegytemplomot látogattuk meg, ahol a templom legnagyobb értéke a 16.századi, 227cm magas fából faragott mária-szobor. A kegyzobornak csodatévő erőt tulajdonítanak. Emberek gyógyulásáról, hitbeli megerősödéséről tanúskodnak a két oldalon elhelyezett köszönetnyilvánító táblák.

Ezt követően megkóstoltuk a borvízforrás vizét. A borvíz nevét a borra emlékeztető savanykás ízéről kapta. A borvizek ízét és összetételét a gázfeltörés helyén lévő kőzetrétegek ásványi összetétele határozza meg. Így a Székelyföldön található borvizek rendkívül sokfélék, de

Határtalanul 2024. március 16-22.
„Barangolás Erdélyben és Székelyföldön”
Szakmai beszámoló

túlnyomó részben szénsavas, bikarbonátos, kalciumos, magnéziumos, vasas, kénes, enyhén sós vizek formájában jelennek meg.

Majd egy kis időt eltöltöttünk a közeli hegyoldal megmászásával és a tájban való gyönyörködéssel. Ezután Szépvízen a Székely Határőr Múzeumban meghallgattuk a székelység történetét a kezdetektől, egészen napjainkig.

A nap utolsó állomása a Gyimes területe volt ahol a magasabb térszínre települt magyar népcsoport a római katolikus gyimesi csángók földje kezdődik. A fő települések a Tatros- folyó mentén fekszenek. Az Ezeréves határ Gyimesbükk település közelében található, Ez a történelmi Magyarország egyik legkeletibb pontja. Itt találjuk az Osztrák–Magyar Monarchia egykori határának a határköveit valamint a Monarchia egykori legkeletibb vasúti őrházát.

A **6. nap** reggelén elbúcsúztunk Zetelakától, és utunkat nyugat felé folytattuk Segesvár irányában. A város Szászföld északkeleti részén a Nagy-Küküllő völgyébe települt, területe már az ősidők óta lakott. 1999. óta Segesvár történelmi központja a Világörökség része, sétát tettünk az ódon hangulatú utcákon, a Diáklépcsőt megmászva eljutottunk az evangélikus iskoláig, majd miután ismételten kigyönyörködtük magunkat a kilátásban, megálltunk egy rövid időre a Petőfi-szobornál, hiszen Petőfi Sándor itt esett el a Szabadságharc második évében.

Folytatásként áttértünk a Maros-völgyére és Marosszentimrére. Megálltunk a templomdomb tövében. Az első dolog, ami szembe tűnt: a jobb oldalon ott az immár felújított református templom, a bal oldalon pedig az ortodox Isten háza. Az erre járók első gondolata akár az is lehetne, hogy

milyen szépen, békésen, egyetértésben élnek egymás mellett ezek a felekezetek.

Ezt a napot a kultúra jegyében folytattuk Gyulafehérváron. A város a Maros jobb partján fekszik, térsége több ezer éve lakott, római neve Apulum, román neve Alba Iulia. A mohácsi vész után a Királyhágón túli részek egyházi és gazdasági központja, az Erdélyi fejedelemség fővárosa volt.

A római katolikus székesegyház Erdély legjelentősebb román kori épülete, 700 év alkotásának eredménye: a 11.században megrongálódott, végül gótikus stílusban építették újjá. A templom maga a Hunyadiak, majd az erdélyi fejedelmek temetkezési helye volt. A síremlékek között megtalálható, Hunyadi Jánosé, Hunyadi Lászlóé vagy az 1570-ben eltemetett János Zsigmond erdélyi fejedelem és Izabella királynéreneszánsz szarkofágja. Ugyanitt egy fali mélyedésben helyezték el Fráter György hamvait, de itt van Báthori András, Korvin János és Bocskai István síremléke.

A hatodik esténket már új helyen töltöttük, mert az utolsó napon már csak délelőtti programok és a hazaindulás vártak.

7.nap

Ezen a napon már csak két program várt ránk, ebből az első Déva, ahol először megijedtünk, majd megmásztuk a hegyet, ahol a „magos Déva vára” áll. Arany János írta le a történetet a Kőműves Kelemenné című balladájában:

„Tizenkét kőműves összetanakodék,
Magos Déva várát hogy fölépítenék.

Hogy fölépítenék fél véka ezüstér,
Fél véka ezüstér, fél véka aranyér.

Magos Déva várhoz hozzá is kezdettek.

Amit raktak délig, leomlott estére,

Határtalanul 2024. március 16-22.
„Barangolás Erdélyben és Székelyföldön”
Szakmai beszámoló

Amit estig raktak, leomlott reggelre.

Megint tanakodék tizenkét kőmives,
Falat megállítani hogy lesz lehetséges.

Egymás között szoros egyességet tettek:

– Melyik felesége hamarabb jó ide,

Azt gyengén fogjuk meg, dobjuk be a tűzbe,
Annak gyenge hamvát keverjük a mészbe.

És kirándulásunk utolsó állomása szintén a Maros mentén, az Alföld keleti peremén elterülő Arad városa volt. A hazaindulásunk előtt megemlékeztünk a 13 aradi vértanúról, és koszorút helyeztünk el az emlékművön.